

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Virtvtvm Adeptione, Siue De Instrvmentis Assequendæ Virtvtis libellus R. P. Iacobi Alvarez De Paz Toletani è Societate Iesv

Álvarez de Paz, Jacobo

Coloniae Agrippinae, 1615

Cap. I. De Primo instrumento, nempe de Cognitione virtutis: eamq[ue]
esse cognitu difficilem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46634](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46634)

CAPVT I.

3

in virtute erudiunt: alia, quæ voluntatem ad virtutis amorem mouent: alia, quæ operi studioso præstando sunt adiumento. Instrumenta virtutis ad intellectum pertinentia sunt tria: Cognitio Virtutis, appetitatio, & postulatio, de quibus in hac tractatione differendum est.

DE PRIMO INSTRUMENTO, nempe de cognitione Virtutis: eamque esse cognitu difficilem.

CAPVT I.

COGNITIO alicuius rei, si ea bona sit, & bona esse cognoscatur, ianua est ad eius amorem & desiderium, quia nihil à voluntate desideratur, aut diligitur, nisi prius cognoscatur. Amor autem & desiderium, initium est adeptionis rei, quam amamus; nemo enim apprehendere, & possidere curat, quod non desiderat, neque amat. Quamobrem vt aliquid liberè apprehendatur, necesse est hominem prius in illud desiderio ferri, & ad desiderium

A 2

rius

4 DE COGNIT. VIRTUT.

rium per cognitionem intrare. Hinc
David vt principes terræ ad Christi
obsequium & amorem impellat,
priùs eos ad cognitionem vocat,
quia videlicet, non poterunt illum
diligere, nec illi subijci, quem igno-
rant; *Et nunc, inquit, reges intelligite;*
Ps. 2. 10. erudimini, qui iudicatis terram. Po-
nite rudem atque rebellem mentem,
& ignorantiam ac cæcitatem deserite:
intelligite autem bonitatem im-
mensam & potestatem insuperabi-
lem Saluatoris. Tunc non sine fructu
Ibid. n. 11. audietis quod sequitur: Seruite Do-
mino in timore & exultate ei cum tre-
more. Facile enim erit ei, quem Do-
minum magnum cognouistis, cum
timore seruire; & eum quem summè
bonum & amabilem intellexistis,
non sine debita adoratione & amo-
re diligere. Et alio loco idem Pro-
Ps. 24. 11. pheta inquit: Vniuersa via Domini,
miser cordia & veritas requirentibus
testamentum eius, & testimonia eius.
Id est: Qui scrutantur legem Domi-
ni, qui eius opera inuestigant atque
cognoscunt, hi demum experiuntur,
quàm

quàm sint misericordiæ & iustitiæ plena, & ob id ea, ceu optimè constituta, diligent. Ad idem alludit Salomon, cùm ait: *Recti sunt omnes ser- Prou. 8.8.*
mones mei, non est in eis prauum quid, neque peruersum: recti sunt intelligentibus & equi inuenientibus scientiam.

Ac si diceret Sapientia: Cognoscite præcepta mea, & mandata mea intellectu apprehendite: & tunc recta & suauia iudicantes facilè vos in eorum custodiam inducetis. Et Augustinus orat Deum agnoscere, vt eum valeat amare. *Lumen aeternum, Aug. Soli- ait, illustra super animam meam, vt te loq. cap. 1.*
intelligat, cognoscat, & diligat. Ob hoc Tom. 9.
enim non te diligit Domine, si non diligit, quia non te cognoscit: & te ideo non cognoscit, quia non intelligit: & idcirco non intelligit, quia lumen tuum non comprehendit. Si ergo scopus nostri laboris post detestationem delictorum nostrorum, & post pugnam aduersus vitia, & post mortificationem passionum, est virtutem assequi, liquidum est, primum instrumentum huius laboris esse, virtutem

6 DE COGNIT. VIRTUT.

agnoscere. Vt scilicet cognitio virtutis in amorem virtutis transeat, & amor desiderium inferat, & desiderium ad opus prouocet, & opus aut virtutem gignat, aut eam per modum meriti (in eo qui debite & prout opus est, operatur) à Domino accipiat. Ac proinde, qui vult virtutem aliquam, vt exempli gratia, humilitatem vel obedientiam adipisci, conetur prius eius naturam cognoscere, proprietates percipere, actiones proprias eius, & germanas addiscere, quas cognitas in exercitationem producat. Idque esse necessarium & primum in hac arte studiosè viuendi, omnis experientia proclamat. Quis enim vnquam artem pictoris aut statuarij optimè exercuit, antequam eius artis rationem agnouerit, antequam functiones eius disciplinae didicerit, & quo modo deducendæ sint lineæ, & miscendi ac infundendi colores, & imagines efformandæ, calluerit? Ita prorsus studiosè operari nesciet, & virtutibus animam decorare ignorabit, qui virtu-

tum naturam ac substantiam nescierit, ipsiusque actiones rectissimas ignorauerit. Neque obstat quòd multi idiotæ & rudes homines, pauca de virtute norunt, & multa operantur, virtutem ignorant, quam habent, & quam nec mens callet, nec lingua profert, vita inculpatissima manifestat. Hoc inquam non obstat, quoniam re vera isti, licet quoad manifestationem naturæ virtutis, sint elingues, non tamen sunt cognitionis eius experies. Imò sublimiùs sentiunt de virtute quàm nos qui multa de illa in ore gestamus, & in conuersatione parum aut nihil eius habemus. Huius autem indicium est, quòd cùm aliqua de virtute legunt, quæ antea nunquam legerant, neque audierant, se priùs ita sensisse, & existimasse animaduertunt. Atque ad eò omnem operationem virtutis cognitio eius præcedat, necesse est; & qui volunt eam, qua adhuc carent, actione tenere, debent hoc studium ab actu cognitionis incipere.

Et quidem primo aspectu virtutis

8 DE COGNIT. VIRTVT.

notio facilis esse videtur. Facillimum enim est, lucem agnoscere, quæ sponte se oculis ingerit, & eam à caligine & obscuritate distinguere. Pronum est, vitam intelligere, quæ motibus, & actionibus, & sensibus se prodit, & eam à morte discernere. Neque videtur difficile, veritatem à manifesto mendacio separare. Virtus verò lux est, & vita, & veritas, cū vitiū sit tenebra, & mors, & mendacium: quare facile erit, quid vnumquodque sit, intellectu animaduertere. Ad cuius confirmationem Prosper hæc ait: *Quæritis quantum à veris virtutibus virtutum similitudines distent? Non dico quantum à medicamento venenum: quia medicamentum ita corpus aliquoties sanat, vt id defendere à mortis necessitate non valeat. Et venenum non auferri facit vitam corpori, quasi auferenda non esset, nisi fuisset acceptum: sed accelerat corporis mortem, quod erat aliquantò diutiùs fortè victurum. Sed planè dico à veris virtutibus tantum similitudines distare virtutum, quantum distat à veri-*

Prosper
lib. 3 de
vita con-
tem. c. 1.

*veritate mendacium: quia & simili-
 tudo virtutis, quæ videtur virtus esse,
 cùm virtus non sit, nihil est aliud, quàm
 mendacium, & ideo non est virtus di-
 cenda sed vitium. Et vera virtus est ve-
 ritas, cui qui amanter adhaerit, à pec-
 cati morte resuscitatus, mori vltra non
 poterit, nisi cùm ab ea deprauata vo-
 luntate recesserit. Sicut è contrario
 virtutis simulatio, quæ est, vt dixi,
 mendacium veritati contrarium, ani-
 mam separat à Deo vita sua non inte-
 rituram, sed in supplicio, quæ est illius
 mors, pœnaliter sine fine victuram. Sic
 ille. At ex alia parte, si rem intimius
 consideremus & si verba Prosperi at-
 tendamus, ex ipsis compertum erit,
 virtutis notionem admodum esse
 difficilem, ac proinde eam esse ma-
 gna attentione considerandam. Licet
 enim virtus sit veritas, vitium verò
 mendacium, tamen aliqua menda-
 cia, probabiliora veris, & aliqua
 dubia, credibiliora rebus certis, quæ
 se pro veris & certis venditant, &
 veri ac certi operimento se vestiunt.
 Et eo ipso quòd vitium vocatur si-*

militudo virtutis, apparet quàm difficile erit, veritatem virtutis agnoscere, & eius similitudinem & imaginem, quæ ad decipiendum venit, repellere ac reprobare. Vitrum viride, eminus positum, ob similitudinem smaragdus videtur, & vitrum rubrum pro pyropo ab ignorantibus accipitur: & sic vitium, quia aliquando colorem virtutis induit, pro ipsa virtute, nisi benè examinetur, in hospitium mentis habitator excipi-

*Iren præ-
fat. c. ha-
res.*

tur. *Cum commixtum fuerit examentum argento, inquit Irenæus quis facile poterit, rudis cum sit, hoc probare?*

Sic quia sæpe mixta sunt vitia virtutibus, & in eadem actione quidpiam inuenitur, quod virtutis est, & aliud quid, quod à vitio subdolè adulteratum est, quis sine magna consideratione, ac sine luce Dei, poterit vnum ab alio distinguere? Liceat ergo nobis ad hanc rem similitudinem quan-

*Orig ho-
mil. 1. in
Lucam.*

dam Origenis accommodare: ut in lege veteri erant Prophetæ, qui vera prædicebant; & pseudoprophetæ, qui falsa nuntiabant, & sicut

nunc

nunc in lege gratiæ sunt doctores,
qui populo vera proponunt: & hæ-
retici qui cerebri à diabolo decepti
deliramenta diuendunt: ita intelli-
gamus esse virtutes veras & virtutes
falsas, quæ vitia vera cùm sint, eò dif-
ficilius cognoscuntur, quò dissimu-
lantius virtutù vestibus occultantur.

Multa igitur sunt, quæ notio-
nem virtutis reddunt difficilem:
Nam virtus intus in animo residet,
quam nec oculi carnales vident,
neque aures audiunt, nec sensus
alij percipiunt. Et licet aliquæ vir-
tutis externæ actiones sensibus pa-
teant, tamen pulcherrimum & pre-
tiosissimum eius, quod in intimo pu-
rissimæ intentionis latet, nullo mo-
do ad plenitudinem manifestant. Ea
quoque quibus non assueuimus, ob-
scura & difficilia nobis sunt, & ob-
ruditatem & negligentiam nostram,
sensibilia habemus satis familia-
ria, spiritualia verò rarò, & qua-
si aliud agentes, à longè saluta-
mus. Accedit ad hoc vitiorum do-
lositas, quâ se, vt coepimus dicere,

12 DE COGNIT. VIRTUT.

Iud. 12. 5. virtutes simulant, vt ignorantes decipiant. Ephratæi, in libro Iudicum, se Galaaditas simulabant, vt mortem effugerent: sic in corde nostro, superfluitas vocatur necessitas; profusio, largitas; ambitio, magnanimitas; & vitium, virtus fingitur, ne inter virtutis cupidos funditus pereat.

Luc. 20. 20. Et sicut Iudæi miserunt ad Dominum insidiatores, qui se iustos simularent, vt caperent eum in sermone: sic dæmones mittunt ad membra Christi, vitia sub experimento virtutis, vt nimirum iustos capiant, & in carcerem impietatis conijciant. Venena, inquit Hieronymus, non dantur, nisi melle circumlita, & vitia non decipiunt, nisi sub specie, vmbraque virtutum. Et Gregorius Prælatum admonens, fusiùs id explicat in hunc modum: Scire rector debet, quòd plerumque vitia, virtutes se esse mentiuntur: Nam sæpè sub parcimonie nomine se tenacia palliat, contraque se effusio sub appellatione largitatis occultat. Sæpè inordinata remissio, pietas creditur, & effrenata ira, spiritalis zeli virtus aestimatur.

Hier. ep. 7. ad Læt. c. 4.
Gregor 2. p. Pasto. c. 9.

Sæpè

Sapè præcipitata actio, velocitatis efficacia, atque agendi tarditas, grauitatis consilium putatur. Vnde necesse est, vt rector animarum, virtutes ac vitia vigilantia cura discernat, ne aut cor tenacia occupet, & parcum se videri in dispensationibus exultet, aut cum effusè quid impenditur, largum se quasi miserando glorietur: aut remittendo quod ferire debuit, ad eterna supplicia subditos pertrahat, aut immaniter feriendo quod delinquitur, ipse grauius delinquat: aut hoc quod agi rectè ac grauiter potuit, immature præueniens leuiget, aut bonæ actionis meritum differendo, ad deteriora permutet. Hæc Gregorius. Si autem inimicos visibiles, cum se amicos simulant, vix cognoscimus, & per multos dies ab ipsis decipimur: quid mirum si inimicos inuisibiles & callidissimos difficilè cognoscamus?

Ad hoc ipsum pertinet, quod sæpe sunt prorsus similes exterius actiones virtutum ac vitiorum, & interius latet intentio, quæ illas inter se discernat. Et quia, vt dixit Ieremias,

Jerem. 17. *9.* *mias, prauum est cor omnium & in-*
scrutabile, multoties ipse homo ope-
rans, suum cor ignorat, & dum ex
bona intentione operari se credit,
præpostera intentio in latebris se-
dens, actionem hominis turpat &
vitiat. Fitque plerumque vt vitium
in se validum & robustum sentiat, qui
se virtutem auxisse putabat. Exemplo
fit hoc manifestum. Si corpus tuum
ex detestatione peccatorum, & ex de-
siderio imitationis Christi duntaxat
tractes, actio virtutis est: si ex desi-
derio laudis humanæ castiges, actio
vitij est. Sed o quoties intentio te fe-
fellit! O quoties castigationi corpo-
ris, vt ex virtute vitium fieret, se lau-
dis humanæ desiderium inferuit! O
quoties cum solus es, & à conspecti-
bus hominum sequestratus, austerita-
tem deponis, ex quo, nisi cecutias, fa-
cile poteris cognoscere, te in multis
operibus humanam laudem voluisse
Matth. 16. *piscari! Est qui faciat eleemosynam*
ex pietatis affectu, & est qui faciat ex
humanæ laudis desiderio, vt videa-
tur ab hominibus: est qui orat ex re-
ligio-

CAPVT I.

ligione, vt Deum colat, & qui ex hypocrisi, vt deuotus appareat. Ecce duas elemosynas, & duas orationes externa specie similes, quarum alteram virtus genuit, alteram verò vitium parturiuit. Quis non intelligat, facilè eum qui virtutem insequitur, posse decipi, & in scopulos vitiorum illidi? Petrus sanè Chrysolomus, tantam aliquando inter fraternam charitatem, & ambitionem, aspexit similitudinem, vt hanc illius simiam vocare non dubitauerit: *Ambitio, inquit, est quedam simia charitatis; Charitas enim paties est pro aeternis; ambitio patitur omnia pro caducis: charitas benigna est pauperibus; ambitio diuitib⁹. Charitas omnia suffert pro veritate; ambitio pro vanitate: vtraque omnia credit, omnia sperat, sed longè dissimili modo.* Ex hac autem actionum similitudine externa ortum habet, vt vitijs implicati, se studiosos & virtutis amatores videri velint.

Et, vt ait Prosper: *Superb⁹ vult se credi constantem; prodigus, liberalè; auarus, diligentè; temerarius, sorte; inhumans,*

*Petrus
Chrysol.*

*Prosp. l. 3.
de vita
contempl.
c. 1.*

manus, parcum; gulosus, humanum; ignauus, quietum, timidus, cautum. Impudentia fiducia sibi nomen adscribit: procacitas appellationem libertatis ostendit: eloquentiam fingit verbositas, & curiositatis malum sub studij spiritualis colore delitescit. Sic ille. Habemus autem ad hoc appositissimum sacrarum scripturarum exemplum:

2. Reg. 15. *Absalon enim stans iuxta introitum portæ ciuitatis, litigantes ad iudicium venientes, seque salutantes resalutabat, & osculabatur eos: auditisque eorum negotijs exclamabat: Videntur mihi sermones vestri boni & iusti; sed non est, qui vos audiat, constitutus à rege. Quis hinc principis affabilitatem & amorem iustitiæ non miretur? Quis non eum virtutis amatorem putaret, quem in tanta maiestate benignitas in pauperes afficiebat, & amor iustitiæ ad compassionem excitabat? At istæ exteriores actiones, quæ videbantur affabilitatis & æquitatis partus, re vera non erant nisi iniustitiæ; & ambitionis effectus. Et appetitus dominandi, &*
volun-

voluntas regnum à iusto possessore
 quin & à patre rapiendi, sermones
 istos affabiles, & iustitiæ expressiuos
 ex ore superbissimi adolescentis ex-
 torfit. Denique *faciebat hoc omni Is-* Ibid. n. 6.
rael venienti ad iudicium, & sollicita-
bat corda filiorum Israel. Vide quàm
 soleant esse virtutum & vitiorum
 actiones similes, quas non aliquod
 externum signum separat, sed sola
 voluntas interna distinguit.

Hæc autem vitia, quæ virtutes ap-
 parent, & cùm excidium animæ
 sunt, quasi animæ munimentum se
 ingerunt, sollicitiori cura fugienda
 sunt, quàm illa, quæ palam & sine
 vlllo fuce virtutes impugnant. Hostis
 enim manifestus facilius cadit, quàm
 occultus, & qui ex insidijs emergit.
 Vitium autem suam tetram faciem
 ostétans, hostis est manifestus, quem
 spiritualis vir cum indignatione re-
 pellit: sed vitium virtutis operi-
 mento velatum, nisi attentus sit ani-
 mus, non eludetur, sed eludet. Perni- Cass col-
ciosiora, inquit Cassianus, & à reme- lat 4. c.
dio longinquiora sunt vitia, quæ sub 20.
specie

18 DE COGNIT VIRTVT.

*specie virtutum & imagine spiritua-
lium rerum videntur emergere, quàm
illa, quæ ex aperto pro carnali vo-
luptate gignuntur. Hac enim velut pa-
lam expositi ac manifesti languores,
& arguuntur cominus, & sanan-
tur: illa verò, dum sub pretextu vir-
tutum teguntur, incurata perdurant,
& deceptos quosque periculosius fa-
ciunt ac desperatiùs agrotare. Ex his
manifestum est, cognitionem vir-
tutis esse difficilem, maximumque
animæ detrimentum esse, si vitium
esse virtutem cogitemus, & illud
pro ista sumamus. Quare hæc sit pri-
ma cura volentis in virtute profice-
re, eam clarè aperteque cognosce-
re, & diligentissima disquisitione
à vitijs separare. Cui labori non le-
uem profectò mercedem promittit
Jerem. 15. Dominus, per Ieremiam dicens: *Si
19. separaueris pretiosum à vili, quasi
os meum eris. Nihil enim est vitio
vilius, nihil virtute pretiosius. Qui
igitur hæc separauerit, & vitium
odio, virtutem verò amore dignam
prædicauerit, is se ori Domini si-
milem**

milem faciet. Nam sicut Dominus ore suo iustos approbat, & iniquos reprobat, ita & hic virtutem à vitio discernens, bonum laudat, vitiumque condemnat. Quòd si notio virtutis, primum instrumentum acquirendę virtutis est, nostri instituti putamus, breuem aliquam singularum virtutum cognitionem tradere, qua lector, quid quęque virtus sit, & quas actiones habeat, patenter intelligat. Et hoc ipsum est, modum ac rationem huius instrumenti exercendi tradere, virtutum naturas breuiter dilucideque tractare.

DE MVLTIPlici Virtute Theologica, & Morali, infusa, & acquisita: Ac de varijs ipsarum gradibus.

CAPVT II.

MVLTIPLEX est apud Theologos partitio virtutis, à nostro instituto prorsus aliena, ideoque à nobis omittenda; & duplex tantum, quę ad hoc opus attinet, explicanda. Est ergo
prima

prima